

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych stanowi wykonanie delegacji ustawowej, zawartej w art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (Dz. U. z 2018 r. poz. 427, 650 i ...) wprowadzonego ustawą z dnia ... *o zmianie ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej* (Dz. U. ...).

Projektowane rozporządzenie określa wymagania jakościowe dla paliw stałych przeznaczonych do instalacji spalania o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW, w tym odbiorców z sektora komunalno-bytowego.

Parametry paliw stałych odnoszą się zarówno do paliw stałych sprzedawanych w formie workowanej jak również sprzedawanych luzem.

Stosownie do treści delegacji ustawowej, w projekcie rozporządzenia przyjęto unormowania jakościowe dla węgla kamiennego, brykietów, peletów zawierających co najmniej 85% węgla kamiennego, a także unormowania jakościowe dla paliw stałych otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego, uwzględniające następujące elementy:

- 1) stanu wiedzy technicznej wynikający z badań tych paliw, a także doświadczeń w ich stosowaniu;
- 2) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprzez zaostrożenie parametrów jakościowych dla paliw stałych.

Konieczność opracowania przedmiotowego rozporządzenia wynika ze strategicznego znaczenia górnictwa węgla kamiennego dla bezpieczeństwa energii w Polsce. Przedmiotowe rozporządzenie ma na celu ustanowienie wymagań jakościowych dla paliw stałych, które w obecnym stanie prawnym nie są regulowane, a jest to niezbędne dla właściwego funkcjonowania systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

Wymagania jakościowe dla paliw stałych w projekcie rozporządzenia określono w odniesieniu do:

- 1) kategorii sortymentowych wg normy PN-G-97001:1982,
- 2) typów węgla wg normy PN-G-97002:1982,
- 3) paliw niskoemisyjnych (bezdymnych)
– powszechnie stosowanych w Polsce.

Mając na uwadze stan wiedzy technicznej oraz dotychczasowe doświadczenia, przeprowadzone zostały konsultacje z producentami węgla kamiennego oraz państwowymi instytutami badawczymi, mające na celu wprowadzenie grup produktów węglowych, które po spełnieniu wyznaczonych wymagań, będą mogły podlegać wprowadzaniu do obrotu rynkowego. W rozporządzeniu zaproponowano 9 grup produktów paliw stałych:

- 1) Sortymenty grube o wymiarze ziarna 63-200 mm: kęsy, kostka, kostka I, kostka II – Tabela nr 1;
- 2) Sortymenty grube o wymiarze ziarna 25 -80 mm: orzech, orzech I, orzech II – Tabela nr 2;
- 3) Sortymenty średnie o wymiarze ziarna 5-40 mm: groszek, groszek I, groszek II –Tabela nr 3;
- 4) Paliwa stałe o wymiarze ziarna 5 -31,5 mm: ekogroszek – Tabela nr 4;
- 5) Paliwa stałe o wymiarze ziarna 0 - 31,5 mm: ekomiał - Tabela nr 5;
- 6) Miały o wymiarze ziarna 0 – 31,5 mm: Miał I, Miał II, Miał III - Tabela nr 6;
- 7) Antracyt - Tabela nr 7;
- 8) Paliwa stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego - Tabela nr 8;
- 9) Wymagania jakościowe dla paliw stałych otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego - Tabela nr 9.

Paliwa stałe będą charakteryzowane za pomocą następujących parametrów kwalifikowanych:

- 1) zawartość popiołu;
- 2) zawartość siarki całkowitej;
- 3) wartość opałowa;
- 4) zawartość części lotnych;
- 5) wymiar ziarna;
- 6) zawartość podziarna
- 7) zawartość nadziarna;
- 8) zawartość wilgoci całkowitej;
- 9) zdolność spiekania;

Parametry wybrano w taki sposób, aby stanowiły one kompromis pomiędzy kosztami prowadzonych oznaczeń a zapewnieniem wystarczającego zakresu informacji o jakości

paliwa. Natomiast wartości graniczne parametrów są wynikiem kompromisu pomiędzy najlepszym węglem, jaki powinien być dostarczany do odbiorcy końcowego, a możliwościami zaspokojenia popytu przez producentów węgla w Polsce. Należy pamiętać, że parametry te nie wyczerpują wszystkich informacji o paliwie, ale w wystarczający sposób charakteryzują je w aspekcie zastosowania w indywidualnej gospodarce komunalnej.

Sortymenty grube i średnie (Tabela nr 1-3) charakteryzują się bardzo dobrą jakością, wysokimi parametrami spalania, a także eliminują powstawanie tzw. „szlaki” w piecu oraz osadzania sadzy w przewodach kominowych. Cyfry rzymskie przy nazwie lub symbolu sortymentu nie oznaczają gatunku węgla, jak potocznie się uważa (orzech II może mieć wartość opałową wyższą od orzecha I, groszku I itp.), a jedynie określają wielkości ziaren paliwa stałego.

W projekcie rozporządzenia wprowadza się wymagania jakościowe dla paliw takich jak ekogroszek i ekomiał (Tabela nr 4 i 5). Są to paliwa dedykowane do efektywnego spalania w ściśle określonych rodzajach kotłów automatycznych o małej mocy w segmencie komunalno-bytowym. Zaletą paliw kwalifikowanych jest to, iż w skojarzeniu z odpowiednimi kotłami charakteryzują się one stabilnym spalaniem, niską emisją zanieczyszczeń i wysoką sprawnością spalania. W dotychczasowej praktyce rynkowej pojawiło się wiele paliw stałych posiadających przydomek „eko”, przy czym producenci nie posiadali odpowiednich certyfikatów, a niejednokrotnie oprócz wartości opałowej nie wskazywali żadnych parametrów jakościowych sprzedawanego paliwa. Z kolei brak unormowań prawnych w tym zakresie nie pozwalał organom kontrolnym na podważenie zasadności posługiwania się kategorią „eko”. Dlatego też spalanie tego rodzaju paliwa, spełniającego wyznaczone parametry jakościowe, w odpowiednim kotle sprawi, że będzie to paliwo dużo czystsze niż pozostałe sortymenty. Parametry zaproponowane w Tabelach nr 4 i 5 pozwolą użytkownikowi kupować potrzebny surowiec energetyczny w jak najmniejszej ilości, a równocześnie zagwarantują pomniejszenie wytwarzanego popiołu, biorąc pod uwagę, że będzie spalane w odpowiednio dobranym to tego rodzaju paliwa kotle.

Natomiast kryteria przyjęte w Tabeli nr 6 mają na celu ograniczyć stosowanie: miałów węglowych w segmencie komunalno-bytowym.

Natomiast graniczne wymagania jakościowe dla Tabeli nr 7 zostały opracowane na podstawie normy o PN-82/G-97002 oraz doświadczeń w ich stosowaniu do celów energetycznych dla palenisk specjalnych.

Określenie granicznych wymagań jakościowych dla paliw stałych otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego wymagało przyjęcia odrębnych niż dla paliw stałych wykorzystywanych do celów energetycznych parametrów.

Nowe ekologiczne możliwości wykorzystania paliw stałych daje wprowadzenie wymagań jakościowych dla paliw stałych otrzymywanych w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego np. paliwa bezdymne. Jest to węgiel kamienny odgazowany w niskiej temperaturze, nieposiadający tak dużej ilości części lotnych jak zwykły węgiel, przez co spala się mniej intensywnie, a przy tym nie wydziela dymu. Wymagania jakościowe dla tej grupy zostały opracowane na podstawie rezultatów badań uzyskanych przez Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla.

Ponadto należy podkreślić, iż wyznaczając wymagania jakościowe dla 9 grup produktów paliw stałych, z rynku wyeliminowane zostały paliwa stałe niesortowane tzw. „*niesort*”, co do których trudno jest określić rzeczywistą jakość z uwagi na „przemieszanie” wielu sortymentów paliwa. Przykładowo w jednej partii paliwa niesortowanego mogą znaleźć się muły węglowe, miały, jak też sortymenty grube. Każdy z elementów składowych takiej partii może mieć zróżnicowaną jakość (od odpadów po jakość paliw wysokoenergetycznych), co szkodliwie oddziałuje na środowisko. Wyłączenie z obrotu „*niesortu*” spowoduje wymierne korzyści w postaci zmniejszonej emisji pyłu i innych szkodliwych substancji zawierających niepożądane pierwiastki śladowe niebezpiecznych dla środowiska, zdrowia i w dalszej konsekwencji interesu ekonomicznego konsumenta.

W odniesieniu do każdego sortymentu konsument ma swoje określone i unormowane oczekiwania. Stąd też wymagania jakościowe wprowadzane projektem rozporządzenia powinny dawać mu gwarancję, że poszczególne sortymenty, bez względu na ich pochodzenie, mają wystandaryzowaną jakość, a nabywane i spalane paliwo stałe nie jest zagrożeniem dla jego zdrowia i uwzględnia również jego interes, a nie tylko producenta i sprzedawcy.

Wprowadzenie granicznych wymagań jakościowych pozwoli konsumentowi na sprawdzenie, za pośrednictwem stosownych organów kontrolnych, takich jak Służba Celno-Skarbowa i Inspekcja Handlowa, deklarowanej przez producentów i sprzedawców jakości paliw stałych.

Zaproponowane wielkości odchyłeń dla poszczególnych parametrów wynikają z naturalnych właściwości węgla kamiennego, który jest kopaliną mineralną niejednorodną (nawet po wzbogaceniu). Uzyskanie odtwarzalności wyników jest bardzo trudne. Między

innymi z tego powodu normy dopuszczają niepewności w wartościach oznaczanych parametrów oraz tolerancje związane z poborem próby. Węgiel w trakcie transportu oraz przechowywania na składach jest narażony na działanie czynników atmosferycznych – opady deszczu, które powodują wzrost zawartości wilgoci całkowitej. Długoterminowe składowanie węgla w sortymentach miałowych powoduje powstanie zjawiska "wygrzania" czyli naturalnego procesu chemicznego powodującego utratę kaloryczności i wzrost zawartości popiołu (utrata kaloryczności po kilkumiesięcznym składowaniu może wynosić 1 - 2 MJ/kg). Istotny wpływ na parametry węgla mają również warunki atmosferyczne. Przyjmuje się, że wzrost zawartości wilgoci o 3% (np. w skutek opadów atmosferycznych) powoduje spadek kaloryczności o 1MJ/kg. Obydwa zjawiska mogą doprowadzić do zmiany parametrów węgla wykluczając go z możliwości dalszej sprzedaży.

Mając na uwadze powyższe, ustalenie standardów jakościowych dla paliw stałych wpłynie pozytywnie na działania mające na celu uporządkowanie rynku paliw stałych, co z kolei pozytywnie przyczyni się do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i innych substancji.

Ponadto wprowadzając dane parametry dla paliw stałych konsumenci będą mogli łatwiej odnajdywać istotne dla nich informacje. Taka wiedza pozwoli nabrać większej świadomości na temat właściwości kupowanego paliwa i wyzwoli w konsumencie przekonanie, co do właściwego wyboru produktu.

Niespełnianie wymagań jakościowych określonych w przedmiotowym rozporządzeniu wywołuje skutki prawne, które określone zostały w ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

Wprowadzenie wymagań jakościowych dla paliw stałych regulowanych przedmiotowym rozporządzeniem nie będzie powodowało dodatkowych kosztów dla przedsiębiorstw, gospodarstw domowych, konsumentów itp. Jak pokazuje dobra praktyka krajowych przedsiębiorstw, badania jakościowe węgla kamiennego są wykonywane na poziomie przykopalnianych laboratoriów (zarówno dla odbiorców przemysłowych jak i odbiorców indywidualnych). Największe koszty, jakie zostaną wygenerowane, będą dotyczyły sektora finansów publicznych. Przedmiotowy projekt nakłada na Prezesa UOKiK, organy Inspekcji Handlowej oraz organy Krajowej Administracji Skarbowej nowe zadania, dotychczas nie realizowane w ramach systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

Tego rodzaju rozwiązanie w zupełności wypełnia delegacje ustawy i powinno wyraźnie wpłynąć na ograniczenie niskiej emisji ze spalania paliw stałych w ogrzewnictwie indywidualnym i gospodarce komunalnej.

Projekt rozporządzenia zawiera przepisy techniczne i zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) zostanie notyfikowany.

Projekt rozporządzenia został ujęty w Wykazie prac legislacyjnych Ministra Energii obejmującym projekty rozporządzeń, nad którymi będą prowadzone prace w Ministerstwie Energii.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów określających warunki wykonywania działalności gospodarczej.

Rozporządzenie wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Zaproponowany okres *vacatio legis* jest uzasadniony koniecznością dostosowania się adresatów rozporządzenia, tj. podmiotów wprowadzających paliwa stałe do obrotu na terytorium RP. Ponadto zachowanie 30 dni *vacatio legis* pozwoli przedsiębiorcom na dostosowanie istniejących stosunków kontraktowych do nowego standardu. Zastosowanie *vacatio legis* nie będzie negatywnie oddziaływać na koszty prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie obrotu i przywozu paliw stałych.

Projektowane rozporządzenie nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zgodnie z § 52 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2016 r. poz. 1006) oraz zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r., poz. 248).